

UZILEVSKIJ G. Á.: Ispol'zovanie količestvennyh metodov v sistematike pervičnyh dokumentov (issledovanie žurnalov po sel'skomu hozjajstvu). = Naučnaâ tehničeskââ informaciâ, ser. 1. 5. sz. 1985. p. 22–26.

ČERNÁK A. A.: Istorîâ tehničeskoj. Moszkva, Kniga, 1981. 318 p.

GARFIELD, E.: Citation analysis as a tool in journal evaluation / E. Garfield. = Science, 178. köt. 4060. sz. 1971. p. 471–475.

/GILYAREVSKI, R.–UZILEVSKY, G.–MOUDROV, E.: An automatic statistical classification of different types of journals. = International Forum on Information and Documentation, 22. köt. 3. sz. 1997. p. 24–37./

(Zsindely Sándor)

Lengyel egyetemi könyvtárak folyóirat-adatbázisa

Kezdetben négy, napjainkban pedig kilenc központi egyetemi könyvtár alakított konzorciumot annak érdekében, hogy központi folyóirat-adatbázist hozzon létre. Az elhatározás valóra váltásának előfeltétele a VTLS integrált könyvtári rendszer megvásárlása volt.

Az 1993 és 1994 folyamán megtervezett adatbázist 1995 tavaszán kezdték feltölteni. 1997 közepére összesen 4289 rekordot halmoztak fel benne a részt vevő könyvtárak. Maga a bázis a gdański Központi Egyetemi Könyvtár Hewlett-Packard 3000 clas 02 számítógépére van telepítve.

A konzorcium által birtokolt folyóiratok bibliográfiai leírásai megfelelnek a szóban forgó kiadványfajtára kimunkált USMARC formátum követelményeinek. Míg a leírások természetesen a részt vevő könyvtárakban decentralizáltan készülnek, addig az „elválogagos” ellenőrzés a gdański Központi Egyetemi Könyvtárban történik.

Az adatbázis hozzáférhetősége három szinten van biztosítva, úm.

- a helyi hálózat szintjén (LAN = Local Area Network),
- városi szinten (MAN = Metropolitan Area Network),
- az Internet hálózatán (a címe itt: *telnet :cala.bg.univ.gda.pl*, parancs: *Hello user.clas02*).

A hozzáférést többféle keresőkulcs (pl. cím, kiadó intézmény, ISSN-szám) biztosítja. Az egyes címek közötti összefüggések is kimutathatóak az adatbázis használata közben.

Általános tapasztalat: minél több a részt vevő intézmény, annál több probléma fordulhat elő az adatbázis kurrens feltöltésében. Más kérdés: eddig sikerült megőrizni a rekordok egyértelműen magas színvonalát.

/SUSZKO-SOBINA, I.: Centralna baza czasopism (CKTCZ). = Bibliotekarz, 7–8. sz. 1997. p. 10–12./

(Futala Tibor)

A „kiégési” szindróma és a könyvtárosság

A „kiégés” szindrómájáról kb. másfél évtizede beszélnek. Definíciója: „Fizikai és pszichikai kimerültség, amelyet a saját lehetőségek végletes kizsákmányolása okozott.” Kísérő tünetei: apátia, reménytelenség, állandó elégedetlenség. Az általa érintettek fizikai szempontból mindig fáradtak, nehézségeik vannak a reggeli felkeléssel és az esti elalvással. Csökken figyelmük, koncentrációs képességük, problémamegoldási készségük. Nehézségeik lehetnek emlékezetükkel is.

Közvetlen kiváltó oka a munkahely és a végzett munka jellege. Megjelenési formái felettebb változatosak. Úm.:

- a bizonyos mértékű függetlenség és önállóság hiányával párosuló bürokrácia;

- a megszakíthatatlan közönségkapcsolatok, a folyvást „első vonalban” végzett munka;
- egyenlőtlen megterhelés, a munkatársakra és személyiségükre érzéketlen feladatmeghatározás;
- inadekvát felügyelet, vagy több főnöknek való alárendeltség;
- a határozott célok és feladatok hiánya, az intézmény céljainak meghatározásából, a saját feladatok eldöntéséből való kizártság;
- az önmegvalósítás „alig lehetőségei” a végzett munkában;
- a munkavégzéssel kapcsolatos – főként pozitív – visszacsatolás hiánya;
- az ellenőrzés hiánya, vagy az ellenőrzés hiányának érzete;

- az intézmény költségvetésének lefaragása, illetve ennek következtében alacsony bérek;
- versengés a lukratív munkakörökért;
- megoldhatatlan problémák, pozitív eredményekre nem vezető erőfeszítések;
- a munkahelyi környezet egészségre ártalmas volta.

A felsorolt megjelenési formák a könyvtárakban is gyakorta előfordulnak, sőt ott – ismerve a könyvtárosok jelentős hányadának lelkiállapotát – az átlagosnál nagyobb érzékenységet keltenek. U. i. az olyan embernek, aki

- túlságosan idealista nézetekkel lép az életbe,
- tökélyre törekvéssel jellemezhető,
- képtelen nemet mondani,
- egysíkú életrajzot vall (csak a munka fontos),
- nem támaszkodhat családra, barátokra,
- aki a demográfiai tényezők (kor, képzettség, munkakör) „háromszögében” vergődik, „kiegészítő veszélyeztetettsége” igencsak magas fokú. Érdekes módon a fiatalabb munkatársak jobban ki vannak téve a „kiegészítő”, mint az idősebbek. Ők ugyanis a diploma megszerzésének örömeitől üzve nagy elánal vetik bele magukat a munkába, amely „csak úgy ég a kezük alatt”. De

aztán az e munkában való változatosság hiánya miatt bekövetkezik a kóros állapot felé vezető első stáció: az unott munkavégzés. Ezt követi a végzett munka hiábavalóságának érzete, majd a „mindenki rossz, hibás, tisztességtelen, csak én nem” típusú kibúvó keresése a mindinkább dekoncentráltan és hanyagul végzett munka miatt.

Persze: vannak különféle akaratmegerősítő módszerek, hogy ne hagyjuk magunkon eluralkodni a stresszes állapotokat, amiben nagyon fontos támasz a kollégák mellénk állása. Még többet tehetnek – legtöbbször: tehetnének – a főnökök, akiknek tiszte: figyelni munkatársaik lelki-fizikai egészségének alakulását, s lehetőleg már a kezdeti zavarokat kiküszöbölni jó szó, meghallgatás, munkakör-korrektívó, jobb munkahelyi környezet teremtése révén.

Noha a közvélemény a könyvtárosságot „nyugalmas” elfoglaltságnak tartja, valójában nagyon megterhelő és „kiegészítő” fenyegető szakma.

/WITKOWSKA, M.: Bibliotekarstwo zawodem stresjacych? Syndrom „wypalenia się” w pracy bibliotekarza. = Bibliotekarz, 10. sz. 1997. p. 6–8./

(Futala Tibor)

A Könyvtárközi Kölcsönzési Protokoll reneszánsza: a fejlődés állomásai a nyílt rendszerek üzenetirányítási szintjén

A Könyvtárközi Kölcsönzési Protokoll meghatározása

Az ISO Könyvtárközi Kölcsönzési Protokoll az ISO 10160 (1997) és az ISO 10161-1 (1997) szabványra épülve a különböző könyvtárközi rendszerek közötti információcsere alapszabályait adja meg. Az ISO 10160 a szolgáltatás meghatározását tartalmazza különösebb műszaki jellegű magyarázatok nélkül, az ISO 10161-1 pedig az üzenet felépítését és tartalmát. A szabályok lehetővé teszik a különböző könyvtárközi kölcsönzési rendszerek közötti üzenetek cseréjét függetlenül attól, milyen hardvert és szoftvert használ a kérő és a küldő könyvtár. A protokoll szabályozza a küldhető üzenetek számát és típusát; az üzeneteket felépítő adatelemeket, és ezek lehetséges tartalmát; a helyes sorrendet; az adatátvitel módját. A kommunikáció kliens-szerver modell szerint történik. A protokoll az OSI keretében a 7. „Alkalmazás” szinthez kapcsolódik. Ráépül tehát más „Alkalmazás” szintű OSI protokollra csakúgy, mint alacsonyabb szintekre, pl. X.500/ISO 9594, X.400/ISO 10021, ISO 8824, ISO 8825.

A protokoll másfél évtizedes története

A fejlesztés 1983-ban kezdődött, az első alkalmazó a Kanadai Nemzeti Könyvtár volt.

1987-ben indult az *ILIAD* (Interlibrary Loan International Access Demonstration) nevű IFLA-projekt a Kongresszusi Könyvtár, a British Library Document Supply Centre és a Kanadai Nemzeti Könyvtár részvételével annak megvizsgálására, hogy alkalmazható-e a protokoll nemzetközi viszonylatban.

1990-ben indult az *ION* (Interlending OS/Network) elnevezésű európai projekt a francia SUNIST, a holland PICA és az angol LASER hálózat részvételével. Célja egy elektronikus nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatás kifejlesztése volt, felhasználva – más ISO-szabványok mellett – a protokoll bizonyos elemeit is. A három részt vevő ország 45 könyvtára működött közre a projektben.

Ebben az időszakban az amerikai könyvtárak még alig mutattak érdeklődést a protokoll iránt, mivel az USA-ban ezt a funkciót a közös katalógusok, elsősorban az OCLC és az RLIN rendszer töltötték be.